

УДК 353.2: 332.33

С. М. Смирнова,
к. геол. н., доцент (бвз) кафедри управління земельними ресурсами,
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
ORCID ID: 0000-0001-9106-7435
О. О. Бірюкова,
магістрант кафедри управління земельними ресурсами,
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
ORCID ID: 0000-0002-8064-9744

DOI: 10.32702/2306-6814.2021.1.53

СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ НА ОСНОВІ SWOT-АНАЛІЗУ

S. Smyrnova,
PhD in Geology, Associate Professor, Department of Land Management, Petro Mohyla Black Sea National University
O. Biriukova,
Master's student of the Department of Land Management, Petro Mohyla Black Sea National University

THE STRATEGIES OF DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL LANDSCAPING IS ON THE BASIS ON SWOT-ANALYSIS

Статтю присвячено стратегії розвитку сільськогосподарського землекористування на основі SWOT-аналізу. У сільськогосподарського землекористування є ключовою проблема у забезпеченні розвитку аграрного сектора економіки, що зумовлює необхідність ефективного використання сільськогосподарського землекористування та забезпечення швидкого зростання продуктивних сил. Одним із найбільш ефективних інструментів, які можуть бути використані для стратегічного планування сільськогосподарського землекористування є SWOT-аналіз. Тому пропонується розкрити сутність SWOT-аналізу як матричного методу стратегічного планування в землекористуванні. Обґрунтувати впровадження SWOT-аналізу в практику суб'єктів господарювання на землі та розглянути сильні та слабкі сторони розвитку сільськогосподарського землекористування. Організаційна частина стратегії розвитку управління земельними ресурсами включає поєднання державних та приватних інтересів з приводу виробництва на землі, передбачення заходів щодо відтворення продуктивності земель, врахування SWOT-аналізу під час планування сільськогосподарського землекористування.

The article is devoted to the strategy of agricultural land use development on the basis of SWOT analysis. On agricultural land is a key issue in ensuring the development of the agricultural sector, which necessitates effective use of agricultural land and ensure rapid growth of productive forces. One of the most effective tools that can be used for strategic planning of agricultural land use is SWOT-analysis. It is therefore proposed to reveal the essence SWOT-analysis of a matrix method of strategic planning in land use. The results of the theoretical, methodological and practical aspects of the strategic development research of rational land use model using the method of SWOT-analysis showed in the article. Submitted SWOT-matrix entity on the ground and constructed logical-semantic diagram SWOT-analysis sustainable agricultural land use. Basic socioeconomic indexes that characterize the development and tenure are analysed. The basic tasks that must be taken into account in conception of forming of agrarian politics are stated. The article is aimed at revealing the

essence, the use of SWOT-analysis as a tool of anti-crisis financial management of the enterprise and each of its implementation. The characteristic of the matrix of SWOT-analysis is given Provide a description of the matrix SWOT-analysis. Describe the stages through which conducted a full and qualitative SWOT-analysis. The modern system of land resources management is insufficiently balanced and does not provide a positive result in achieving high economic efficiency and environmental safety in land use. Analyzed that in the modern strategic management one the most common methods that allows assessing the condition, it is a SWOT-analysis. Found out the concept and the real possibility of its application in practice. To prove SWOT-analysis implementation in practice of entities on the ground and examine the strengths and weaknesses of agricultural land. The organizational part of the strategy for the development of land management includes a combination of public and private interests in land production, the provision of measures to restore land productivity, taking into account SWOT-analysis when planning agricultural land use.

Ключові слова: сільськогосподарське землекористування, SWOT-аналіз, стратегічне планування, внутрішнє середовище, зовнішнє середовище, стратегії розвитку, навколишнє середовище.

Key words: agricultural land use, SWOT-analysis, strategic planning, internal environment, external environment, development strategies, environment.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Проблема розвитку сільськогосподарського землекористування є ключовою у забезпеченні розвитку аграрного сектора економіки, яка підкреслює необхідність створення сприятливого середовища для підвищення ефективного використання сільськогосподарського землекористування і забезпечення швидкого зростання продуктивних сил. Матриця SWOT-аналізу є універсальним інструментом, а його суб'єктом може стати будь-який суб'єкт господарювання на землі, господарська діяльність або господарська діяльність бізнес-процесів. Погоджуємося з ними, хоча, можливо, до зазначених шляхів варто було б додати ще й такий, як вдосконалення системи планування розвитку сільськогосподарського землекористування на регіональному та місцевому рівнях, адже необхідність цього зумовлена природоохоронними цілями спочатку саме та рівні регіону, а вже потім загалом у державі, але метод SWOT-аналізу залишається недостатньо дослідженим.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання розвитку сільськогосподарського землекористування і дослідження проблем інноваційних процесів зробило багато вчених.

На фоні позитивних зрушень, що відбуваються в галузі сільськогосподарського землекористування, є багато невирішених проблем. Одним із найбільш ефективних інструментів, які можуть бути використані для стратегічного планування сільськогосподарського землекористування є SWOT-аналіз (SWOT від англійських слів Strengths (Переваги), Weaknesses (Недоліки), Opportunities (Можливості), Threats (Загрози)), що в перекладі означає "систему інтегрального аналізу, основним змістом якої є дослідження сильних і слабких сторін в площині окремих внутрішніх чинників, а також позитивного чи негативного впливу окремих зовнішніх чинників, які зумовлюють розвиток галузі" [1].

За словами Третяка А.М. [2, с. 52], відсутні прогнози розвитку землекористування, в яких би здійснюва-

лось стратегічне планування використання земель на перспективу (хоча б до 2025 року). Сучасна економічна політика суб'єктів господарювання на землі унеможливує екологізацію сільськогосподарського землекористування. Так, Хвесик М.А. [3, с. 347] пропонує ведення прогресивного, прийнятого для нашої системи господарювання, забезпечуючи тим самим раціональне сільськогосподарське землекористування в Україні.

Згідно з думкою Т.П. Кальна-Дубінюк [4], покращити управління в сільському господарстві можна завдяки реалізації інноваційної, наукової, соціальної функції, оскільки, об'єднавши науку, освіту і виробництво, що сприятиме розповсюдженню нових знань. А це дійсно є необхідним в умовах конкурентного середовища.

Будзяк В.М. у монографічному дослідженні проаналізував еколого-економічні та управлінські аспекти сільськогосподарського землекористування [5]; Котикова О.І., Радченко Г.О. проаналізував поняття та зміст раціонального використання земель [6]; Смагин Б.І. проаналізував ефективність використання ресурсного потенціалу в аграрному виробництві [7], Шляхта О.М. проаналізував SWOT-аналіз як інструмент стратегічного менеджменту підприємства [10], Лазарєва О.В. виклала логіко-смыслову схему моделі раціонального сільськогосподарського землекористування [12].

ФОРМУВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Визначення та обґрунтування особливостей матричного методу стратегічного аналізу — SWOT-аналізу в сільськогосподарському землекористуванні. Таким чином необхідно обґрунтувати теоретичні основи організації стратегії розвитку сільськогосподарського землекористування, розкрити практику використання SWOT-аналізу, а також знайти відображення напрямків удосконалення цієї системи в сучасних реаліях української економіки. А також дослідити сильні та слабкі сторони SWOT-аналізу, що передбачають перспективи його подальшого впровадження з метою врахування альтернатив розвитку.

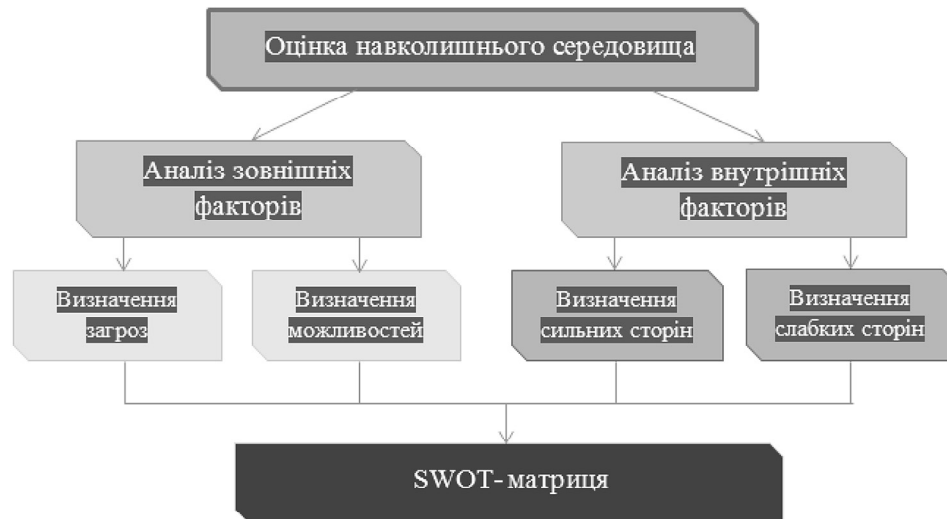

Рис. 1. Оцінка навколишнього середовища

Джерело: узагальнено авторами на основі [9].

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є узагальнення та обґрунтування теоретичних основ стратегії розвитку сільськогосподарського землекористування на основі SWOT-аналізу.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Кризова ситуація в сільськогосподарському землекористуванні в першу чергу стосується успішного вирішення продовольчої проблеми, досягнення належного рівня екологічної безпеки та визначення заходів щодо охорони та підвищення родючості земель. Необхідно в подальшому майбутньому навчитись використовувати SWOT-аналіз у процесі стратегічного планування використання землі та впровадження орієнтирів розвитку сільськогосподарського землекористування.

Стратегічне планування в сільськогосподарському землекористуванні повинне здійснюватись з урахуванням такого використання сільгоспугідь, при якому воно вважатиметься ефективним. Сучасне розуміння сутності "ефективного землекористування" вчені пропонують розуміти як показник реалізації мети використання земель — задоволен-

ня запитів землевласників та землекористувачів, досягнення максимальних результатів при оптимальній взаємодії з оточуючим середовищем [5, с. 132; 6, с. 90; 7, с. 86].

Що стосується планування заходів зі збереження та відновлення родючості ґрунту, то вони майже не здійснюються, причиною чого є як і нестача коштів на придбання органічних добрив, так і відсутність гною, виробленого у власному господарстві. Тому у землекористуванні і складається така ситуація, за якої у господарському обороті знаходяться малопродуктивні та деградовані землі. Ніким і нічим не контролюється застосування виснажливих технологій при виробництві і вирощуванні сільськогосподарської продукції. Також приватні землевласники не забезпечені матеріальними засобами для проведення агрохімічних обстежень [8].

Огляд внутрішнього та зовнішнього середовища є важливою частиною стратегічного розвитку сільськогосподарського землекористування. Фактори внутрішнього середовища підприємства, зазвичай, класифікують як Сила (S) або Слабкість (W) і, відповідно, фактори зовнішнього середовища можуть бути класифіковані як Можливості (O) та Загрози (T).

Таблиця 1. Матриця SWOT-аналізу

Сьогодення	Взаємний вплив										Майбутнє	
	Можливості					Загрозливі проблеми						
Сильні сторони	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	Можливості	
S1	++	+	0	++	0	0	0	++	+	+	+9	O1
S2	0	+	+	0	++	+	0	+	0	0	+6	O2
S3	+	0	0	0	++	0	++	+	0	0	+6	O3
S4	+	++	++	+	0	+	0	0	+	+	+9	O4
S5	++	+	0	0	+	++	+	+	0	0	+8	O5
Слабкі сторони											Проблеми та ризики	
W1	-	0	0	-	--	-	-	-	0	0	-7	T1
W2	0	--	--	-	-	0	0	-	0	-	-8	T2
W3	0	-	0	-	-	-	0	--	-	--	-9	T3
W4	-	0	-	0	--	0	-	-	0	0	-6	T4
W5	--	-	0	0	0	-	0	--	-	0	-7	T5
	+2	+1	0	0	-1	+1	+1	-2	0	-1	+1	

Джерело: сформовано авторами на основі [10].

Таблиця 2. SWOT-аналіз розвитку сільськогосподарського землекористування

Сильні сторони 1	Слабкі сторони 2
<ul style="list-style-type: none"> - Синергетичний ефект від взаємодії економічної, екологічної та соціальної сфер; - заходи з підвищення родючості ґрунтів, її відновлення; - органічне землеробство; - розширення посівів багаторічних трав; - охорона й захист ґрунтів; - автоматизоване ведення державного земельного кадастру; - дієвий державний контроль за використанням та охороною земель; - моніторинг земель; - інвестиційна привабливість сільського господарства; - збереження та примноження флори й фауни; - еколого-ландшафтна організація сільських територій; - впровадження в дію науково-технічних та технологічних досягнень; - консервація деградованих сільгоспугідь; - контроль з боку державних органів за дотриманням чинного законодавства; - оптимізація землекористування шляхом установаження економіко-екологічних співвідношень; - концентрація та консолідація землекористувань сільгосппризначення; - створення продовольчих кластерів; - фінансування заходів з охорони земель; - державна підтримка сільського господарства за рахунок дотацій; - державне регулювання землекористування; - екологобезпечне виробництво; - дотримання екологічних нормативів антропогенного навантаження на земельні ресурси; - мінімальний обробіток ґрунту; - інвестиційна діяльність у розвиток сільського господарства; - агрохімічна паспортизація земель сільгосппризначення; - наявність екологічних паспортів земельних ділянок та ін. 	<ul style="list-style-type: none"> - Напружена екологічна ситуація; - змитість, засоленість, заболоченість, перезволоженість ґрунтів; - ресурсовитратне виробництво; - порушення біологічної рівноваги в природі; - відсутність науково обґрунтованого планування; - застарілі дані щодо оцінки земель; - відсутність ґрунтоохоронних заходів; - незбалансоване співвідношення угідь; - відсутність перспективного планування земель; - зниження продуктивності сільгоспугідь; - безпідставне переведення земель в інші категорії; - нерациональне використання земельних ресурсів; - обмежений доступ до ринків збуту; - недосконала інформація про стан управління землекористуванням; - відсутність розвитку автоматизованої системи ведення державного земельного кадастру; - незадовільне бюджетне фінансування заходів із землеустрою; - недосконалість державного управління землекористуванням; - надмірна розораність ґрунтового покриву; - відсутність виваженої стратегії розвитку землекористування
Можливості 3	Загрози 4
<ul style="list-style-type: none"> - Стратегічне управління землекористуванням; - виробництво високоякісних продуктів харчування; - екологічна збалансованість аграрного виробництва; - дотримання норм екологічної безпеки; - використання рослинних решток у ролі добрив; - оптимізація структури посівних площ сільськогосподарських культур; - удосконалення законодавчої та нормативної бази; - створення сприятливих умов для сталого розвитку; - економічне стимулювання раціонального землекористування; - підвищення рівня суспільної свідомості з питань використання й охорони земель; - впровадження дієвої системи інформування населення; - підвищення конкурентоспроможності на внутрішньому та зовнішньому ринках; - штрафні санкції за забруднення ґрунтів; - підвищення прибутковості аграрного виробництва; - зростання доходів сільськогосподарських товаровиробників; - перехід до ресурсоощадних технологій; - використання інноваційних біологічних засобів боротьби зі шкідниками; - розвиток землеустрою; - рекультивация порушених земель; - екологобезпечне використання земельних ресурсів; - урахування регіональних особливостей аграрного виробництва; - підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції; - залучення інвестицій в аграрний сектор економіки; - впровадження ресурсоощадних та безпечних технологій; - відповідальність місцевих органів влади за ухиляння від розв'язання екологічних проблем; - безвідвальний обробіток ґрунту 	<ul style="list-style-type: none"> - Антропогенний вплив на землекористування; - переробка продукції без дотримання екологічних вимог; - розширення площ під посівами гумусовитратних культур; - нерегульованість виробничих процесів; - відсутність програм використання земель та охорони ґрунтів; - корупційні схеми у сфері земельних орендних відносин; - застосування отрутохімікатів і мінеральних добрив; - порушення сівозмін; - зменшення вмісту гумусу в ґрунтах; - забруднення ґрунтів пестицидами та хімікатами; - відсутність законодавчого забезпечення екологізації сільськогосподарського землекористування; - активізація деградаційних процесів у ґрунті; - забруднення земель стічними водами й атмосферними викидами; - недосконалість державного управління земельними ресурсами та землекористуванням; - недосконалість інфраструктури ринку земель; - незадовільне використання меліорованих земель

Джерело: сформовано авторами на основі [12, с. 51—55].

SWOT-аналіз надає інформацію, яка може допомогти у використанні сільськогосподарським підприємством ресурсів та можливостей у конкурентному середовищі, в якому воно працює. Як такий,

він відіграє важливу роль при розробці та виборі стратегії. На рисунку 1 показано, яким чином при аналізі здійснюється оцінка навколишнього середовища [9].

Проаналізувавши рисунок 1, можна зробити висновок, що методика SWOT-аналізу дозволяє максимально повно й детально оцінити ризики та можливості компанії, спланувати діючу стратегію виробництва продукції:

— Проводиться аналіз зовнішнього ринкового середовища товару або послуги у розрізі зовнішніх та внутрішніх факторів.

— На основі проведеного аналізу формуються сильні та слабкі сторони бізнесу, загрози й можливості ринку для бізнесу.

— Отримані параметри вносяться в SWOT-матрицю для зручності аналізу.

— На основі SWOT-матриці формуються висновки про необхідні дії з вказаними пріоритетами виконання й строки.

Класичний аналіз передбачає також оцінку кожного з факторів у балах відносно середньогалузевих показників або по відношенню до даних стратегічно важливих конкурентних підприємств. Підсумкова SWOT-матриця показана у таблиці 1 [10].

Задля визначення відносної важливості кожного з перерахованих факторів SWOT-аналізу необхідний значний перелік попередніх даних. Об'єкти в рамках кожного фактору мають аранжуватись до значущості, тобто, першою буде йти сама важлива сила, а потім — друга і так далі [11, с. 305].

Розвиток сільськогосподарського землекористування має базуватися на принципово новому підході до прогнозування стану навколишнього середовища — виділення стратегічних зон господарювання та стратегічних господарських центрів. Важливою ознакою розвитку сільськогосподарського землекористування є аналіз як зовнішнього середовища, так і внутрішніх можливостей регіону. Кожен орієнтир на комплексний соціально-економічний розвиток у залежності від стану зовнішнього середовища. Тобто має розроблятися декілька стратегічних альтернатив з урахуванням можливих ситуацій в майбутньому.

Для успішного проведення SWOT-аналізу важливо розробити концепцію раціонального землекористування, яка повинна ґрунтуватися на об'єктивному баченні майбутнього.

Тому з метою реалізації стратегії подальшого розвитку землекористування була представлена матриця SWOT-аналізу, що показує сильні та слабкі сторони в сільськогосподарському землекористуванні (табл. 2).

Розглядаючи сильні сторони як можливі напрями здійснення раціонального землекористування, а слабкі сторони як потенційні напрями діяльності з усунення їх, необхідно визначити пріоритетні напрями їхнього стратегічного розвитку [12, с. 141].

Щоб на практиці уникнути можливих помилок та отримати максимум користі від SWOT-аналізу, необхідно притримуватись декількох основних правил:

— по можливості максимально конкретизувати сферу проведення SWOT-аналізу;

— дотримуйтесь коректності при віднесенні того чи іншого фактору до сил/слабкостей чи можливостей/загрозам;

— SWOT-аналіз має показувати реальний стан і перспективи сільськогосподарського підприємства на рин-

ку, а не внутрішнє їх сприйняття, тому сильні та слабкі сторони можуть рахуватись такими тільки у тому випадку, коли вони (або їх результат) сприймаються зовнішніми покупця та партнерами;

— якість SWOT-аналізу напряму залежить від об'єктивності та використання різносторонньої інформації;

— необхідно уникати розлогих та двозначних формулювань.

Упровадження SWOT-аналізу в практику суб'єктів господарювання на землі, з одного боку, сприятиме усуненню слабких сторін землекористування з одночасним посиленням його сильних сторін, з іншого боку, повною мірою скористатися сприятливими можливостями, які можуть виникнути завдяки дії зовнішніх чинників, уникаючи загроз [12, с. 141].

Тому є підстави стверджувати, що SWOT-аналіз справляє значний вплив на ухвалення стратегічних управлінських рішень, орієнтованих на формування раціонального сільськогосподарського землекористування.

ВИСНОВКИ

На основі SWOT-аналізу можна побачити, що стратегії розвитку в сільськогосподарському землекористуванні мають бути спрямовані на високоефективне використання земельних ресурсів, на відтворення їх родючості. Завдяки чому ми будемо мати змогу отримувати високі врожаї сільськогосподарських культур при мінімальних затратах на одиницю продукції та збереження продуктивних властивостей земель як основного аграрного ресурсу. Причому виробництво має розміщуватись з урахуванням еколого-економічної придатності земель та забезпечувати економію ресурсів. Також потрібно здійснювати також і регіональне планування земельних ресурсів.

Таким чином, потребує передбачення еколого-економічної відповідальності землевласників та землекористувачів за погіршення якісних параметрів ґрунтового покриву, поєднання державних та приватних інтересів з приводу сталого ведення виробництва на землі, використання земельних ресурсів з врахуванням інтересів громади, передбачення заходів щодо відтворення продуктивності земель, врахування SWOT-аналізу під час планування сільськогосподарського землекористування.

Література:

1. Словник. Тлумачний словник української мови. URL: <https://www.slovnyk.ua/index.php?sword=%D1%81%D0%B2%D0%BE%D1%82-%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7> (дата звернення: 30.11.2020).
2. Третяк А.М. Основні напрями змін та удосконалення державної земельної політики в Україні / А.М. Третяк // Економіка АПК. — 2008. — № 9. — С. 52.
3. Формування механізмів інституціонального забезпечення сталого землекористування: зарубіжний досвід / Ю.М. Хвесик // Економіка природокористування і охорони довкілля. — К.: РВПС України НАН України, 2008. — С. 340—347.
4. Кальна-Дубінюк Т.П. Сільськогосподарське до-радництво України: особливості становлення та перс-

пективи розвитку / Т.П. Кальна-Дубінюк, Л.Х. Рибак, В.В. Самсонова // Інформаційний вісник стану та перспектив розвитку дорадництва в Україні (для вищих навчальних закладів / підрозділів / післядипломної освіти). — К.: "Аграрна освіта", 2009. — С. 5—12.

5. Будзяк В.М. Сільськогосподарське землекористування (еколого-економічні та управлінські аспекти). монографія. Під наук. ред. С.І. Дорогунцова / В.М. Будзяк. — К.: Оріани, 2006. — 488 с.

6. Радченко Г.О. Рациональне використання земель: поняття та зміст / Г.О. Радченко // Персонал. — 2005. — № 8. — С. 89—93.

7. Смагин Б.И. Эффективность использования ресурсного потенциала в аграрном производстве. Научное издание / Б.И. Смагин, В.В. Акиндинов. — Мичуринск: Издательство Мичуринского государственного аграрного университета, 2007. — 170 с.

8. Al. Bertaud, Marle-Angnes Bertaud, James O. Wright, Jr. Efficiency in Land Use and Infrastructure Design. An Application of the Bertaud Model. May 1988. URL: https://alainbertaud.com/wp-content/uploads/2013/08/Efficiency-in-Land-Use-and-Infra-Design-Bertaud-Model_a.pdf (дата звернення: 30.11.2020).

9. SWOT Analysis: (Strategic Management) Quick MBA. URL: <http://www.quickmba.com/strategy/swot/> (дата звернення: 30.11.2020).

10. Шляхта О.М. SWOT-аналіз як інструмент стратегічного менеджменту підприємства / О.М. Шляхта // Економічний простір. — 2012. — № 68. — С. 301—309.

11. SWOT-аналіз: (Маркетингові стратегії) Marketopedia. URL: <http://marketopedia.ru/47-swot-analiz.html> (дата звернення: 30.11.2020).

12. Лазарева О.В. Логіко-смілова схема модель рационального сільськогосподарського землекористування / О. В. Лазарева // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія"]. Серія: Економіка. — 2015. — Т. 265, Вип. 253. — С. 139—143.

References:

1. Explanatory dictionary of the Ukrainian language (2020), available at: <https://www.slovnuk.ua/index.php?swrd=%D1%81%D0%B2%D0%BE%D1%82%D0%B0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7> (Accessed 30 November 2020).

2. Tretiak, A.M. (2008), "The main directions of changes and improvements of state land policy in Ukraine", *Ekonomika APK*, vol. 9, pp. 52.

3. Khvesyk, Yu.M. (2008), "Formation of mechanisms for institutional support of sustainable land use: foreign experience", *Ekonomika pryrodokorystuvannia i okhorony dovkillia*, pp. 340—347.

4. Kal'na-Dubiniuk, T.P. Rybak, L.Kh. and Samsonova, V.V. (2009), "Agricultural advisory of Ukraine: features of formation and prospects of development", *Informatsijnyj visnyk stanu ta perspektyv rozvytku doradnytstva v Ukraini* [Information bulletin of the state and prospects of development of counseling in Ukraine], *Ahrarna osvita, Kyiv, Ukraine*, pp. 5—12.

5. Budziak, V.M. (2006), *Sil's'kohospodars'ke zemlekorystuvannia (ekoloho-ekonomichni ta upravlins'ki*

aspekty) [Agricultural land use (environmental, economic and management aspects)], Oriany, Kyiv, Ukraine.

6. Radchenko, H.O. (2005), "Rational use of land: concept and content", *Personal*, vol. 8, pp. 89—93.

7. Smagin, B.I. and Akyndynov, V.V. (2007), *Effektivnost' yspol'zovaniya resursnoho potentsyala v ahrarnom proyzvodstve* [Efficiency of using the resource potential in agricultural production], *Yzdatel'stvo Mychurynskoho hosudarstvennoho ahrarnoho unyversyteta, Mychurynsk, Russia*.

8. Bertaud, A. Bertaud, M.-A. Wright Jr., J. O. (1988), "Efficiency in Land Use and Infrastructure Design. An Application of the Bertaud Model", *The world Bank*, available at: https://alainbertaud.com/wp-content/uploads/2013/08/Efficiency-in-Land-Use-and-Infra-Design-Bertaud-Model_a.pdf (Accessed 30 November 2020).

9. Quick MBA (2016), "SWOT Analysis: (Strategic Management)", [Online], available at: <http://www.quickmba.com/strategy/swot/> (Accessed 30 November 2020).

10. Shliakhta, O. M. (2012), "SWOT-analysis as a tool of strategic management of the enterprise", *Ekonomichnyj prostir*, vol. 68, pp. 301—309.

11. Marketopedia (2011), "SWOT-analiz: (Marketingovy strategii)", [Online], available at: <http://marketopedia.ru/47-swot-analiz.html> (Accessed 30 November 2020).

12. Lazarieva, O.V. (2015), "Logical-semantic scheme model of rational agricultural land use", *Naukovi pratsi Chornomors'koho derzhavnoho unyversytetu imeni Petra Mohyly kompleksu "Kyievo-Mohylians'ka akademiia" serii ekonomika*, vol. 265, no. 253, pp. 139—143.

Стаття надійшла до редакції 12.12.2020 р.

www.economy.nayka.com.ua

Електронне фахове видання

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Виходить 12 разів на рік

**Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)
Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292**

e-mail: economy_2008@ukr.net

тел.: (044) 223-26-28

(044) 458-10-73